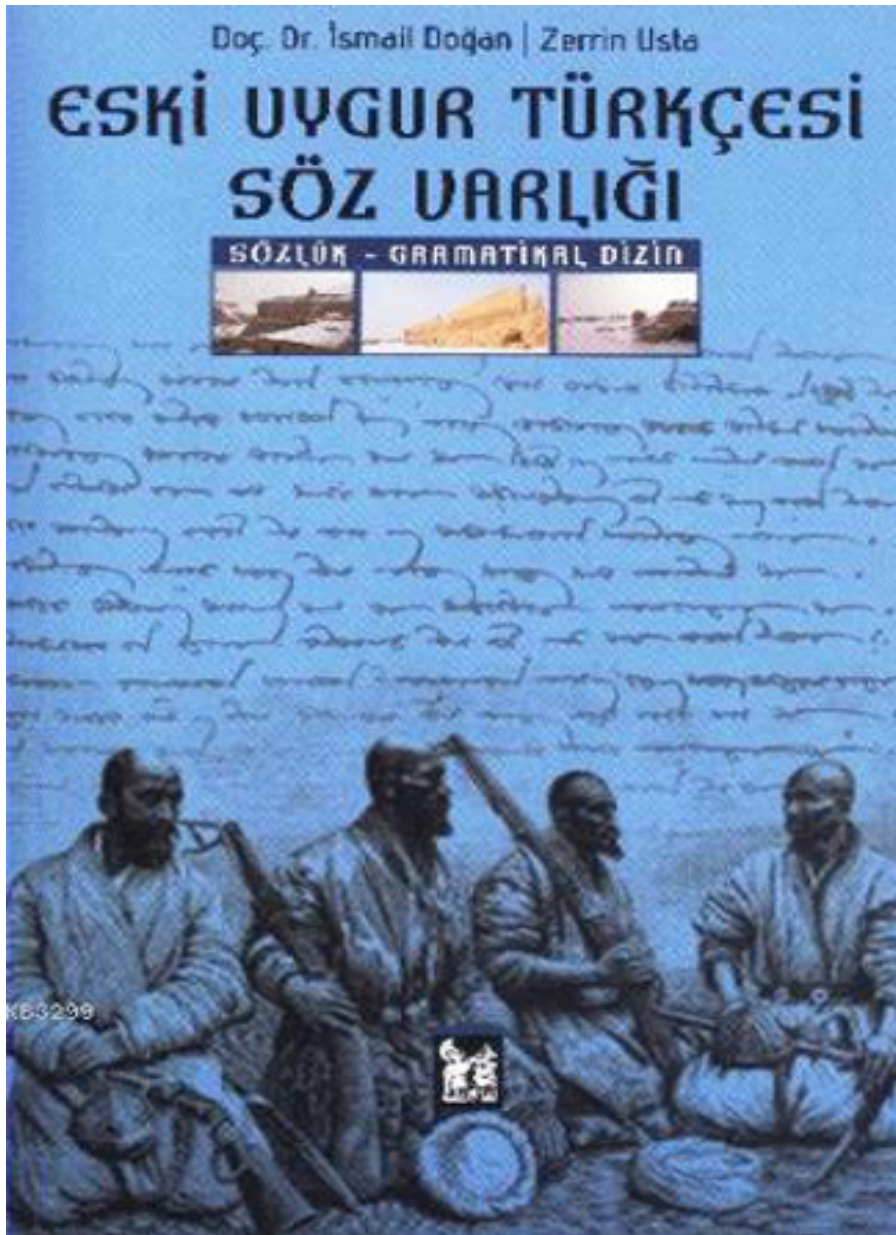

Uluslararası Uyğur Araştırmaları Dergisi, Sayı: 3, 2014, Sayfa: 251-252.
Xelqara Uyğur Tetqiqati Jurnali, San: 3, 2014, Sehipe: 251-252.
International Journal of Uyghur Studies, Volume: 3, 2014, Page: 251-252.

İsmail DOĞAN-Zerrin USTA, *Eski Uyğur Türkçesi Söz Varlığı, Sözlük-Gramatikal Dizin*, Altınpost Yayıncılık, Ankara 2014, 416 s.

Ahmet KESKİN*

* Doktora Örencisi, Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı, İzmir – TÜRK YE, E-posta: ahmetkeskinahmet@gmail.com.

Türk kültür tarihinin yazılı kaynaklar üzerinden takip edilebildiği en erken dönemlerinden itibaren ortaya konulan dil malzemeleri arasında Eski Uygurca metinler önemli bir yer tutmaktadır. Son dönemde Eski Uygur Metinleri üzerine yapılan çalı malardan biri de Smail Do an ve Zerrin Usta tarafından hazırlanan *Eski Uygur Türkçesi Sözlükü*, *Sözlük-Gramatikal Dizin* adlı eserdir. Çalı ma “Sözba ı”, “Taranan Eserler ve Diğer Kısaltmalar” ve “Kaynakça” kısımlarından sonra gelen iki ana bölümle tamamlanmaktadır.

Çalı manın Birinci Bölümü (s. 17-37) “Eski Uygur Türklerinin Tarihi” ve “Budist Uygur Edebiyatı” adlarını ta ıyan iki ana başlıktan oluşmaktadır. “Eski Uygur Türklerinin Tarihi” adlı ilk başlık altında “Uygur Adı”, “Uygur Türklerinin Tarihi ve Kültürü”, “Ötüken Uygur Devleti” ve “Hoçu-Uygur Devleti” gibi başlıklar altında konuyla ilgili değerlendirmeler ve çeşitli bilgiler yer almaktadır. “Eski Uygur Türklerinin Edebiyatı” başlığı altında ise “Maniheizt Uygur Edebiyatı” ve “Budist Uygur Edebiyatı” başlıkları altında yer alan çok sayıda alt başlıkta, *Altun Yaruk*, *Seiz Yükme*, *Kuan isim Pular*, *nsadi Sudur*, *yi ve Kötü Prens Öyküsü*, *Maytırsimit*, *Üç tığzısler* başta olmak üzere, Eski Uygur Dönemi edebiyat metinleri hakkında bilgi yer almaktadır. Bu bölüm, araştırmacılara Eski Uygur Dönemi ve bu döneme ait edebi metinler hakkında genel bilgi sahibi olma imkanı sunması bakımından önemlidir.

Çalı manın ikinci bölümü olan “Sözlük” ise (s. 39-416), müelliflerin Eski Uygur dönemi edebiyat metinleri üzerine yaptıkları taramalar sonucunda belirledikleri sözlük başlığıyla Ahmet Cafero lu tarafından hazırlanan *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü* adlı çalı masında yer alan maddelerin alfabetik olarak sıralanmasıyla oluşmaktadır. Sözlükte, Eski Uygur Dönemine ait taranan eserlerde geçen kelimelerin kök ve gövdeleri madde başlığı olarak alınmış, kelimelerin türemi ekileri varsa bunlar da gramatikal indeks biçiminde, geçtiği eserler referans gösterilmek suretiyle verilmiştir. Türkçe karılıkları bulunamayan, Sanskritçe, Toharca gibi dillere ait sözcüklere, geçtiği eserler referans gösterilerek, orijinal ekileriyle yer verilmiştir. Kaynakları hakkında tereddüt edilen sözcüklerin yanına parantez içerisinde soru işareti (?) konulmuştur. Bu şekilde, eserde yaklaşık 12.250 madde başlığı yer bulmuştur. Madde başlıkları ve alt başlıklarda verilen kelimelerin hangi eserlerden alınmış olduğu, kelimelerle ilgili yapılan açıklamaların yanında, parantez içindeki kısaltmalarla belirtilmiştir. Bu yönüyle eser, Eski Uygur Türkçesi üzerine hazırlanmış bir sözlük çalı ması olmanın yanında, Eski Uygur Türkçesi hakkında gramatikal bilgiler veren bir dizin niteliğindedir.

Yukarıda kısaca tanıtmaya çalıştığımız bu eser, Türk dili sahasında yapılacak olan çalı maların özellikle erken dönem yazılı metinler üzerine odaklanması gereğinden hareketle hazırlanmıştır ve alanında önemli bir boşluğu doldurması bakımından değerlidir. Eserin, Türk tarihinin, dilinin ve kültürünün en eski dönemleriyle ilgili aydınlatılmayı bekleyen çeşitli problemlerin ele alınacağı yeni çalı malara ilham kaynağı olmasını dileyerek, Türklük bilimine hayırlı olmasını temenni ediyoruz.